

การุณยฆาต : การมีชีวิตในบริบทสังคมไทยและหลักพระพุทธศาสนา*

EUTHANASIA: LIVING IN THE CONTEXT OF THAI SOCIETY AND BUDDHIST PRINCIPLES

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ, พระครูธรรมธรรฐาพร ปภสฺสโร, พงษ์ธวัช พรหมะวัน

พระครูชินวีรบัณฑิต (เอก ชินวิโส), กรกต ชาบัณฑิต

Phramaha Somchai Khantisarano, Phrakhrudhammathorn Sathaphorn Pabhassara,
Pongtawas Prommawan, Phrakru Chinnavirapandit (Ek Jinavamso), Korakoth Chabandit,
วัดมหานาม จังหวัดอ่างทอง

Watmahanam Angthong Province

Corresponding Author E-mail: sathaphorn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

การุณยฆาตคือการช่วยให้ผู้ป่วยตายอย่างไม่ทรมาน แนวคิดนี้ถูกถกเถียงในด้านจริยศาสตร์ กฎหมาย รัฐศาสตร์ และศาสนา มีผลกระทบต่อสังคมยุคใหม่ที่เน้นเรื่องสิทธิที่จะตาย ในสังคมไทยก็มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับเรื่องนี้ ชีวิตทุกชีวิตมีความตายเป็นที่สิ้นสุด แม้ว่ามนุษย์ทุกคนจะทราบข้อเท็จจริงนี้ แต่เมื่อต้องเผชิญกับภาวะใกล้ตาย มักทำได้ยาก พระพุทธศาสนาเน้นการเตรียมตัวตายโดยเสนอหลักธรรมหลายข้อ เช่น การทำจิตให้สงบด้วยการนึกถึงสิ่งดีงามหรือทำสมาธิภาวนา พระพุทธศาสนามองว่าชีวิตมีคุณค่า トラบใดที่ยังมีลมหายใจ แม้จะเจ็บป่วยก็ยังสามารถทำสิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นได้กับจิตใจตนเอง อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้จาก ความเจ็บป่วยเพื่อเห็นความจริงของชีวิตว่า ชีวิตไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่อยู่ในอำนาจของเรา หลายคนที่เห็น ความจริงนี้สามารถปล่อยวางจากความเจ็บปวดได้ การุณยฆาตเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับผู้ที่ไม่สามารถรับ สภาวะความเจ็บปวดในเวลาใกล้ตาย พระพุทธศาสนาแนะนำให้เผชิญหน้ากับความตายอย่างกล้าหาญและมีสติ สำหรับผู้ที่กล้าเผชิญหน้ากับความจริง การุณยฆาตอาจไม่มีความจำเป็นใด ๆ

คำสำคัญ: การุณยฆาต; การมีชีวิต; บริบทสังคมไทย

Abstract

Euthanasia is the act of assisting terminally ill patients to die without suffering. This concept is widely debated in ethics, law, politics, and religion, and it impacts modern society, emphasising the right to die. In Thai culture, this topic has been extensively discussed. Every life ends in death, a fact universally acknowledged, but when facing imminent death, acceptance is difficult. Buddhism emphasises preparation for death, offering various teachings such as calming the mind by recalling good deeds or practising meditation. Buddhism values life if there is breath; even in illness, one can do good for one's mind. It also encourages learning from illness to see the truths of life: impermanence, suffering, and the lack of control. Many who realise these truths can let go of pain and coexist without distress, as they understand it is a natural part of existence. Euthanasia is considered a last resort for those

*Received May 10, 2024; Revised June 21, 2024; Accepted June 26, 2024

unable to bear the pain near the end of life. Buddhism advises facing death courageously and mindfully. For those who can confront this reality, euthanasia might not be necessary.

Keywords: euthanasia; living; Thai social context

บทนำ

การกระทำการุณยฆาตในสังคมไทยเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในสังคมไทย ก่อนที่จะมีการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว ประเด็นเรื่องของการกระทำการุณยฆาตในสังคมไทยได้ผ่านการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้านท่ามกลางการโต้แย้งถกเถียงทางสังคมอย่างหนักหน่วงถึงความเหมาะสมในความพยายามทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิการตาย ซึ่งเป็นการสะท้อนความสลับซับซ้อนในเชิงเหตุผลมากมายที่เกิดขึ้นกับการตั้งโจทย์คำถามที่สำคัญให้กับสังคมช่วยกันตอบถึงแม้ว่าจะมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยวาระสุดท้ายแห่งชีวิตแล้วก็ตาม ว่าสิ่งใดแสดงถึงความยิ่งใหญ่กว่ากันระหว่างการช่วยเหลือคนให้อยู่รอดและมีชีวิตอยู่ต่อไปกับการช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ทรมานด้วยการทำให้ตาย ประเด็นเรื่องสิทธิการตายถูกนำมาใช้เป็นประเด็นหลักในการตอบโจทย์คำถามดังกล่าว โดยอ้างถึงการหาคำตอบระหว่างความชอบธรรมของการใช้สิทธิการตายของบุคคลกับความเหมาะสมของการกระทำการุณยฆาตที่จะไม่กระทบกับสิทธิผู้อื่น สิทธิของสาธารณชน กับสิทธิของรัฐ

การุณยฆาต (Euthanasia) คือการปฏิบัติที่ตั้งใจให้บุคคลหนึ่งเสียชีวิตเพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงความทุกข์ทรมานจากโรคหรืออาการเจ็บป่วยที่ไม่สามารถรักษาได้ ในบางกรณี การุณยฆาตสามารถเป็นได้ทั้งการกระทำเชิงรุก (Active Euthanasia) เช่น การให้ยาหรือสารเคมีที่ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต และการกระทำเชิงรับ (Passive Euthanasia) เช่น การหยุดการรักษาหรือการไม่ให้การรักษาที่จำเป็นต่อการมีชีวิตอยู่ของผู้ป่วย การุณยฆาตยังมีการแบ่งแยกออกไปอีกหลายประเภทตามการอนุญาตและการรับรู้ของผู้ป่วย เช่น การุณยฆาตโดยสมัครใจ (Voluntary Euthanasia) ซึ่งผู้ป่วยยินยอมและขอให้มีการทำการุณยฆาต และการุณยฆาตโดยไม่สมัครใจ (Non-Voluntary Euthanasia) ซึ่งผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้เนื่องจากอยู่ในสภาวะไม่รู้สึกรู้ตัว การทำการุณยฆาตเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันมากทั้งในแง่ของจริยธรรม กฎหมาย และศาสนา โดยบางประเทศหรือบางพื้นที่อนุญาตให้ทำการุณยฆาตได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ในขณะที่บางประเทศมองว่าการทำการุณยฆาตเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย

ดังนั้น ในประเด็นเรื่องของการกระทำการุณยฆาตกับสังคมไทย สิทธิการตายจึงเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การยอมรับการกระทำการุณยฆาตเช่นเดียวกับสังคมของประเทศอื่นๆ ความแตกต่างจึงอยู่ที่ระดับของการกระทำการุณยฆาตที่ยอมรับได้ของแต่ละสังคม ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับการยอมรับในเรื่องของสิทธิการตายของสังคมนั้นๆ

สิทธิการตาย : รากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การยอมรับการกระทำการุณยฆาต

การตื่นตัวในเรื่องสิทธิการตายเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่เรื่องของการกระทำการุณยฆาตในสังคมไทย ซึ่งในปัจจุบันได้กลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ถ้านับย้อนหลังไปช่วงปี พ.ศ. 2544 พัฒนาการของสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตในราชอาณาจักรไทยได้เริ่มต้นขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยการจัดทำ“ร่างกรอบความคิดระบบสุขภาพแห่งชาติ” เพื่อเป็นเอกสารตั้งต้นในการระดมความคิดเห็นต่อการยกย่องพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ โดยการศึกษาเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542, บันทึก “จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ของ อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์, หนังสือ “สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์” โดย นพ.ประเวศวະสี โดยเฉพาอย่างยั้งใน รายงานระบบสุขภาพแห่งชาติ : ข้อเสนอการปฏิรูประบบสุขภาพสืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการสาธารณสุข สุขศึกษา เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2543

สิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตเป็นแนวคิดที่ก่อตัวขึ้นในสังคมตะวันตกโดยสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการกล่าวรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้ตราขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1788 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มบทบัญญัติในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยได้ประกาศรับรองในปี ค.ศ. 1791 (ดวงจิตต์ กำประเสริฐ, 2528) แต่ก็ได้มีการกล่าวถึงสิทธิการตายแต่อย่างใด สิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตเริ่มมีการกล่าวถึงกันช่วงประมาณ 40-50 ปีที่ผ่านมา โดยในช่วงแรกของเกือบทุกประเทศจะปฏิเสธเรื่องของการรับรองและคุ้มครองสิทธิการตาย และการกระทำการุณยฆาต เช่น ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเคยมีการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิที่จะช่วยชีวิตคนตาย (Right to Live's Death) ในปีค.ศ. 1979 แต่กฎหมายนี้ก็ไม่ได้ผ่านการพิจารณาของสภา อังกฤษได้มีความพยายามที่จะเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำการุณยฆาต (Voluntary Euthanasia Bills) ในรัฐสภาถึง 3 ครั้ง ตั้งแต่ ค.ศ. 1936 ค.ศ. 1969 และ ค.ศ. 1979 แต่ก็ไม่สามารถผ่านสภาออกมาได้ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังไม่ยอมรับการกระทำการุณยฆาตโดยสมัครใจและต่อผู้ป่วยโดยตรง และได้กำหนดให้มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฐานทำให้คนตายตามความต้องการของผู้ตายตามมาตรา 216 ของประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี ซึ่งมีโทษน้อยกว่าการฆาตกรรม (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2540)

สิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาต เริ่มจะเป็นที่ยอมรับกันในสังคมตะวันตกช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยเริ่มจากการที่ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์และราชอาณาจักรเบลเยียม เป็นกลุ่มแรกที่ทำให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตของพลเมืองอย่างเต็มที่ โดยราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศแรกในโลกที่ออกกฎหมายมารับรองความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำการุณยฆาตโดยตรง โดยในอดีต ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ได้มีการอนุญาตให้มีการกระทำการุณยฆาตได้ แต่ไม่มีกฎหมายเฉพาะมารับรอง เป็นเพียงแนวพิพากษาเป็นบรรทัดฐานที่วางเงื่อนไขในกรณีที่สามารถกระทำการุณยฆาตได้เท่านั้น จนกระทั่งปี ค.ศ. 2000 จึงเริ่มมีการถกเถียงกันว่าสมควรที่จะมีกฎหมายเฉพาะมากำหนดกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนหรือไม่ ในที่สุดเมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 2001 วุฒิสภาของเนเธอร์แลนด์ ก็เห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 40 ต่อ 28 หลังจากก่อนหน้านี้ ในวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ. 2000 สภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบมาแล้ว ด้วยคะแนนเสียง 104 ต่อ 40 ส่วนราชอาณาจักรเบลเยียม เป็นประเทศที่สองที่ได้ออกกฎหมายมารับรองการกระทำการุณยฆาตตามหลังราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ประมาณ 1 ปี โดยมีการประกาศใช้กฎหมายเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 2002

จะเห็นได้ว่า ประเด็นเรื่องสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตในสังคมตะวันตก ได้เริ่มเป็นที่ยอมรับในบางประเทศในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมาเอง แต่อย่างไรก็ตาม อีกหลายประเทศก็ยังอยู่ในช่วงพัฒนาการของกฎหมายที่รับรองและคุ้มครองสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตของพลเมือง จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าประเด็นเรื่องสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับประเทศในแถบตะวันตกส่วนใหญ่ซึ่งอาจตามหลังประมาณ 3-4 ปี ดังนั้นสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตในสังคมไทย จึงได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่มาจากแนวคิดประเทศแถบตะวันตก การแผ่ขยายของแนวคิดเรื่องสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาตจากสังคมตะวันตกเข้ามาใน

สังคมไทย ที่มีความแตกต่างกันหลายด้าน ทั้งในเรื่องสภาพทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา จึงต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้การแพร่ขยายของแนวคิดนี้ได้รับการยอมรับได้

สิทธิการตาย : แนวคิดพื้นฐานเรื่องคดีของความเท่าเทียมกันของบุคคล

จากที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นว่า การรับรองและคุ้มครองสิทธิการตายของพลเมืองในรัฐเป็นข้อเสนอที่อยู่ภายใต้พื้นฐานเรื่องของความเท่าเทียมกันของบุคคล ซึ่งความเท่าเทียมกันของบุคคลมักขึ้นอยู่กับความรู้สึกละสำคัญเรื่องสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลของพลเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสังคมด้วย สังคมตะวันตกเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลสูงมาก ซึ่งในบางกรณีทำให้ความปลอดภัยของสังคมลดลง เช่น เหตุการณ์สังหารหมู่ที่นักศึกษาในสหรัฐอเมริกา กรณีนายโซ ซึ่ง สุนัขนักศึกษาชาวเกาหลีก่อเหตุสังหารหมู่เพื่อนนักศึกษา 32 ราย ในมหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียเทค (Virginia Tech, Virginia Polytechnic Institute and University) มลรัฐเวอร์จิเนีย(Virginia State) สหรัฐอเมริกา โดยอาวุธปืนนั้น ถ้ามองอย่างผิวเผินก็อาจเห็นว่าเป็นการก่ออาชญากรรม อาชญากรรมของบุคคลที่มีภาวะความผิดปกติที่จิต ที่เรียกว่า โรคซึมเศร้า(Major Depression Disorder) แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปจะเห็นได้ว่า ปัญหาอยู่ที่โครงสร้างของสังคมอเมริกันที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล และความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual) สูงมาก จนครอบครัวและชุมชนไม่มีบทบาทมากพอที่จะเข้าไปก้าวก่ายพฤติกรรมผิดปกติ ที่สื่อแว่วว่าจะเกิดอันตรายต่อตัวบุคคลและความปลอดภัยของสังคมได้

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างของสังคมตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและความเป็นปัจเจกบุคคลนั้น เป็นผลมาจากคตินิยามเรื่องความเท่าเทียมกันของบุคคล ซึ่งเมื่อมองกลับมาที่สังคมไทยปัจจุบัน แม้ว่าทางความคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลและความเป็นปัจเจกบุคคลในสังคมไทยจะยังไม่ได้ให้ความสำคัญสูงเท่ากับในสังคมตะวันตก แต่ก็มีการพัฒนาไปไกลกว่าสังคมไทยในอดีตเป็นอย่างมาก แม้ว่าสังคมไทยยังมองเห็นความปลอดภัยทางสังคมสูงกว่าสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งเห็นได้จากการที่ยังมีพฤติกรรมก้าวก่ายบุคคลอื่น หรือที่เรียกว่า “ยุ่งเรื่องคนอื่น” ให้เห็นอยู่เป็นประจำ ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะความเอื้ออาทร ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน แต่วัฒนธรรมไทยครอบครัวและชุมชนก็มีบทบาทในการก้าวก่ายพฤติกรรมส่วนบุคคลลดลง สังคมไทยเริ่มใช้ชีวิตเลียนแบบสังคมตะวันตกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อิทธิพลของการยอมรับเรื่องสิทธิการตายและการกระทำการุณยฆาต จึงแผ่ขยายเข้าสู่สังคมพร้อม ๆ กับการลดทอนบทบาทของวัฒนธรรมไทย ครอบครัวและชุมชน โดยมีคตินิยามความเท่าเทียมกันเป็นฐานคิด

ดังนั้น คตินิยามความเท่าเทียมกัน จึงเป็นสิ่งที่สังคมไทยรับมาจากตะวันตก ซึ่งเป็นอุดมการณ์หนึ่งของลัทธิเสรีนิยมและเสรีนิยมใหม่ และเป็นข้อเสนอที่ผูกติดมากับสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นมโนทัศน์ของสิทธิสมัยใหม่ที่สามารรถแตกแยกย่อยออกเป็นสิทธิอื่นๆ ได้อีก เช่น สิทธิการตาย สิทธิเด็ก สิทธิสตรี เป็นต้น สังคมไทยสมัยใหม่ต่างเชื่อมั่นและไว้วางใจในคตินิยามความเท่าเทียมกันในทางอุดมการณ์อย่างปราศจากข้อสงสัย ซึ่งอาจจะเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น เรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศและสิทธิสตรี ที่มีการเรียกร้องกันมากในสังคมปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของมโนทัศน์ของสิทธิสมัยใหม่ ที่พยายามถอนรากถอนโคนวัฒนธรรมบุรุษเป็นใหญ่ที่หยั่งรากฝังลึกอยู่ในสังคมไทย เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติเรามักจะเห็นสิ่งที่แตกต่างและไม่ลงรอยกับคตินิยามความเท่าเทียมกันอยู่เสมอในสังคมไทย ซึ่งสังคมไทยก็ได้ชื่อว่าเป็นสังคมที่ยังมีการละเมิด ทั้งสิทธิมนุษยชนและสิทธิอื่นๆ อีกมากมายที่ผูกติดกันมากับมโนทัศน์ของสิทธิสมัยใหม่ชุดเดียวกัน

สิทธิที่จะตาย : มุมมองทางกฎหมาย

นักกฎหมายมีความเห็นต่อความหมายของคำว่า “สิทธิ” โดยแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มแรกเห็นว่า สิทธิ หมายถึง “อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคล ในอันที่จะมีเจตจำนง” อีกกลุ่มหนึ่งมองว่า สิทธิ หมายถึง “ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้” สำหรับในราชอาณาจักรไทยนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487 ดูเหมือนจะเห็นด้วยกับความหมายที่ว่า สิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง (ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, 2549) ดังนั้น ในงานสัมมนาเมื่อปี พ.ศ.2544 โสภณ รัตนกร จึงได้ให้ความหมายของ “สิทธิ” และเชื่อมโยงมายัง “สิทธิที่จะตาย” ว่า “สิทธิ หมายถึง ผลประโยชน์หรือการกระทำที่กฎหมายรับรอง เรามองว่าเรามีสิทธิเลือกตั้ง กฎหมายก็รับรอง เรามีสิทธิในทรัพย์สิน ที่ดิน กฎหมายก็รับรอง สิทธิ ในอีกความหมายหนึ่ง คือ ความชอบธรรมที่เราจะทำอะไรได้โดยไม่ผิดศีลธรรม จรรยา ไม่ผิดกฎหมาย แต่ว่าไม่มีกฎหมายรับรอง... กลับมาที่สิทธิที่จะตาย (The Right to Die) เป็นสิทธิในความหมายแรก คือ กฎหมายรับรองก็ทำได้”

การจะพิจารณาว่า บุคคลมีสิทธิที่จะตายหรือไม่นั้น จึงต้องไปดูว่า กฎหมายรับรองการกระทำความผิดหรือไม่ สำหรับราชอาณาจักรไทย การฆ่าตัวตายถือเป็นการตายแบบผิดธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งมีการระบุชัดในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148(1) และเมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้กันในปัจจุบัน ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต มีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษ....

มาตรา 289 ผู้ใด (1) ฆ่าบุพการี (2) ฆ่าเจ้าพนักงาน... (3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน... (4) ฆ่าผู้อื่นโดย... (5) ฆ่าผู้อื่นโดย... (6) ฆ่าผู้อื่นเพื่อ... (7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อ... ต้องระวางโทษ...

มาตรา 290 ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายต้องระวางโทษ...

ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใด ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 289 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ.

มาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษ....

จะเห็นได้ว่าในหมวดความผิดต่อชีวิตนี้ กฎหมายระบุแต่การฆ่า “ผู้อื่น” และไม่มีการบัญญัติถึงการฆ่าตัวตาย หรือการทำลายชีวิตของตนเองเอาไว้เลย จึงกล่าวได้ว่า การฆ่าตัวตายไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของไทย และมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ก็ได้ให้สิทธิแก่บุคคลในการทำหนังสือแสดงเจตจำนงที่จะไม่รับบริการทางการแพทย์ที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายของตนออกไปได้ จึงถือได้ว่า กฎหมายไทยรับรองสิทธิที่จะตายอย่างเต็มที่ (ประพัฒน์พงศ์ สุคนธ์, 2529)

อย่างไรก็ตาม มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ในงานสัมมนาเมื่อ พ.ศ. 2544 ว่า แม้เจตนาของบุคคลจะเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาว่าสมควรที่จะตายหรือไม่ก็ตาม เจตนาของบุคคลคนดังกล่าวอาจจะขัดกับหน้าที่ของรัฐก็ได้ กล่าวคือ รัฐมีหน้าที่ที่จะรักษาชีวิตของประชาชนอย่างสุดความสามารถ กรณีเช่นนี้เคยเกิดขึ้นแล้วในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อสมาชิกกองทัพแดงประท้วงอดอาหารในคุกและได้ฆ่าตัวตาย รัฐบาลก็เฝ้าดูจนเขาใกล้หมดสติแล้วส่งแพทย์เข้าไปฉีดยารักษาชีวิตเอาไว้ ผู้ที่พยายามฆ่าตัวตายจึงได้ฟ้องศาลรัฐธรรมนูญว่า รัฐได้เข้ามาละเมิดสิทธิที่จะตายของเขา ในกรณีนี้ศาลได้ให้เหตุผลว่า สมาชิกกองทัพแดงคนดังกล่าว ไม่มีสิทธิที่จะตาย เพราะการกระทำของเขาเป็นการฝ่าฝืนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และรัฐมีหน้าที่จะต้องดำรงรักษาชีวิตของคนเอาไว้ (กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศรัทย์, 2544)

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอีกว่า การแสดงเจตนาของบุคคลเพื่อใช้สิทธิที่จะตายนั้นเป็นการแสดงเจตนาโดยมีสติสัมปชัญญะและความเป็นอิสระมากน้อยเพียงใด เป็นไปได้ที่บางครั้งบุคคลอาจแสดงเจตนาดังกล่าวเพราะตกอยู่ในสภาพการณ์บางอย่าง เช่น ได้รับความทรมานอย่างหนักในระหว่างขั้นตอนการรักษา เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ บุคคลดังกล่าวอาจจะแสดงความต้องการที่จะตายเพื่อให้พ้นจากความทรมานเฉพาะหน้า โดยที่มีได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบและมีเหตุผลก็เป็นไปได้ การใช้สิทธิที่จะตายจึงควรเป็นไปโดยอิสระและปราศจากแรงกดดันใด ๆ (ประพัฒน์พงศ์ สุคนธ์, 2529)

สิทธิที่จะตาย : มุมมองทางปรัชญาและพระพุทธศาสนา

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ (2539) ได้แยกแยะสิทธิออกเป็นสองประเภท คือ

1. สิทธิตามกฎหมาย (Legal Right) หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองว่ามีอยู่และเป็นประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองไม่ให้มีการละเมิดสิทธิ รวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย

2. สิทธิทางจริยธรรม (Moral Right) หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่มนุษย์ทุกคนพึงมีโดยเท่าเทียมกัน โดยที่สิทธิดังกล่าวนี้แตกต่างไปจากสิทธิตามกฎหมายอยู่อย่างน้อย 4 ประการ คือ (1) เป็นสิทธิสากลทุกคนในโลกมีสิทธิโดยไม่มีข้อยกเว้น (2) ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน (3) เป็นสิทธิที่เปลี่ยนมือไม่ได้ และ (4) เป็นสิทธิทางธรรมชาติ กล่าวคือ มนุษย์มิได้เป็นผู้กำหนดสิทธิทางจริยธรรมนี้ ต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ที่เรารู้จักกันในปัจจุบัน

นายแพทย์วิฑูรย์ เห็นว่า วิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการแพทย์สมัยใหม่ที่มีเครื่องมือช่วยยืดชีวิตผู้ป่วย บางครั้งทำให้ผู้ป่วยตกอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “ฟื้นก็ไม่ได้อายก็ไม่วาง” กล่าวคือ ผู้ป่วยจะต้องอาศัยเครื่องช่วยหายใจเพื่อจะได้ออกซิเจนอยู่ตลอดเวลา ขณะที่ผู้ป่วยอาจจะไม่มีความรู้สึกตัวหรือมีเพียงเล็กน้อย จนไม่มีโอกาสกลับมาเป็นปกติได้ การช่วยชีวิตแบบดังกล่าวทำให้ความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วยลดลง ผู้ป่วยจึงควรมีสิทธิที่จะตายโดยปฏิเสธการรักษาดังกล่าวได้ เพื่อให้กระบวนการตายมีสภาพเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง (Rehumanization of the Dying Process) (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2539)

สิทธิที่จะตายจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติ เพราะกฎเกณฑ์ของธรรมชาติได้กำหนดให้สัตว์และมนุษย์มีสัญชาตญาณในการดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ เช่น เมื่อมีภัยอันตรายจะเกิดแก่ลูกเจี๊ยบ แม่ไก่ก็จะกางปีกเพื่อปกป้องลูกของมัน โดยไม่เกรงกลัวว่าจะมีอันตรายถึงชีวิตเป็นต้น ส่วนพฤติกรรมของมนุษย์นั้นถือว่าสลับซับซ้อนกว่าสัญชาตญาณของสัตว์เสียอีกเพราะนอกจากมนุษย์จะยอมรับการสละชีวิตเพื่อเหตุใดเหตุหนึ่งแล้ว มนุษย์ยังมีพฤติกรรมที่ทำลายชีวิตของตนเองด้วย นั่นคือ การฆ่าตัวตาย มนุษย์สามารถกำหนดว่าตนเองจะใช้สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ (The Right to Life) หรือสิทธิที่จะตาย (The Right to Die) ได้ตามความประสงค์ของแต่ละคน เป็นการยอมรับสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายตนเองของมนุษย์ รวมทั้งความมีอิสระในการตัดสินใจชะตาของตนเอง (The Right to Self-Determination) สิทธิที่จะตายจึงแฝงเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นอิสระเสรีของมนุษย์นั่นเอง

มุมมองทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะตายนั้น มีความสลับซับซ้อนอยู่ไม่น้อย ในทางหนึ่งพระพุทธศาสนาเห็นว่า การเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่ยากอย่างยิ่งดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงเปรียบเทียบกับเต่าที่นานทีปีหนจะโผล่ขึ้นมาที่ผิวสมุทรสักครั้งหนึ่งการที่เต่าตัวดังกล่าว จะโผล่ขึ้นมาตรงกลางหว่างที่ลอยคว้างอยู่กลางสมุทรเป็นเรื่องยากแค่ไหน การเกิดมาเป็นมนุษย์ก็ยิ่งยากกว่านั้นอีก ดังนั้น มนุษย์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลรักษาชีวิตของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะมีโอกาสทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นให้มากที่สุด (พระไพศาล วิสาโล, 2566) หากแต่ในอีกทางหนึ่ง พุทธศาสนาก็เป็นศาสนาแบบมนุษยนิยม แนวคิดของพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องมนุษย์จึงแตกต่างไปจากศาสนาแบบเทวนิยม พุทธศาสนาเห็นว่า มนุษย์เป็นตัวของตัวเอง จะดีจะชั่วก็เพราะตัวเอง มนุษย์สามารถบังคับบัญชาตัวเองให้เป็นไปตามที่ต้องการ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มนุษย์เป็นเจ้าของชีวิตตนเอง ดังนั้น มนุษย์ย่อมมีสิทธิในชีวิตนั้น สิทธิดังกล่าวแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่และสิทธิที่จะตาย (สมภาร พรหมทา, 2535)

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า แม้พระพุทธศาสนาจะมองว่าการฆ่าตัวตายไม่ใช่ความดีและไม่ใช่อะไรที่แก้ปัญหาคือชีวิต แต่พระพุทธศาสนาก็ไม่ประณามคนที่ฆ่าตัวตาย ในพระวินัยของภิกษุ แม้จะมีการเอาผิดภิกษุที่พยายามฆ่าตัวตายแต่ไม่สำเร็จ แต่ความผิดนั้นก็เพียงอาบัติทุกกฏ ที่ถือว่าเป็นอาบัติที่เบาที่สุด และที่ต้องเอาผิดนั้นมิใช่เพราะสาเหตุจากการพยายามฆ่าตัวตาย แต่เพราะการฆ่าตัวตายนั่นเป็นวิธีที่อาจทำให้คนอื่นได้รับอันตรายเท่านั้น การฆ่าตัวตายไม่ถือว่าเป็นผิดศีลข้อที่หนึ่ง ในส่วนของพระภิกษุ การฆ่าตัวตายก็ไม่ผิดปาราชิกสิกขาบทที่สามด้วย ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏการฆ่าตัวตายเสมอ เมื่อพระพุทธเจ้าทรงพบว่า มีภิกษุฆ่าตัวตายก็จะทรงตำหนิ แต่เพียงว่าการกระทำความผิดนั้นไม่เหมาะสมกับสมณเพศเท่านั้น สมภารพรมหา (สมภาร พรมหา, 2535) จึงได้สรุปว่า คนที่ฆ่าตัวตายในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือ คนที่ได้ใช้สิทธิประการหนึ่งของตน อันได้แก่ สิทธิที่จะตาย หากว่าการฆ่าตัวตายนั่นไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เราก็ไม่มีเหตุผลที่จะต้องประณามการฆ่าตัวตายนั่น

ขณะที่พระไพศาล วิสาโล ได้อธิบายว่า จริงอยู่ที่พระพุทธศาสนาไม่ปฏิเสธเรื่องสิทธิที่จะตาย กล่าวคือ มนุษย์มีสิทธิที่จะจบชีวิตลงอย่างไรก็ได้ หากแต่เกณฑ์ที่สำคัญที่สุดที่จะใช้ตัดสินว่ามนุษย์ควรจะใช้สิทธิที่จะตายหรือไม่ นั่นก็คือ ความสามารถในการมีชีวิตอยู่ต่อไปเพื่อที่จะทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น ถ้ามีข้อมูลแน่ชัดว่าอาการป่วยดังกล่าวไม่มีทางที่จะรักษาได้แล้ว ผู้ป่วยก็มีเหตุผลที่จะปฏิเสธการรักษา แล้วหันมาเตรียมตัวตายอย่างสงบ ซึ่งจะดีกว่าการให้แพทย์ยืดชีวิตต่อไป โดยที่ผู้ป่วยไม่มีโอกาสกลับมาเป็นปกติ และไม่อาจจะทำประโยชน์ใดๆ ต่อตนเองและผู้อื่นอีกต่อไปได้ ในทางกลับกัน ถ้าอาการป่วยดังกล่าวยังมีทางรักษาให้หาย แต่กระบวนการรักษาอาจสร้างความทุกข์ทรมานให้กับผู้ป่วยบ้างก็ตาม ผู้ป่วยก็ควรยอมรับวิธีการรักษาเหล่านั้น เพื่อที่ว่าตนเองจะได้กลับมาเป็นปกติ และสามารถสร้างประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นต่อไปได้ (พระไพศาล วิสาโล, 2566)

พระพุทธศาสนายังเน้นอีกด้วยว่า การตายไม่ว่าจะเป็นการตายตามธรรมชาติหรือการฆ่าตัวตายก็ตาม สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ สภาวะจิตขณะที่กำลังจะตาย พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในงานสัมมนาเมื่อ พ.ศ. 2541 ว่า ในทางพระพุทธศาสนาการตายที่ดี คือ การมีสติ ไม่หลงขณะตาย ดังคำในภาษาบาลีว่า “อสมมุโห กาลํ กโรติ” มีจิตใจไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เศร้าหมอง ไม่ขุ่นมัว จิตใจผ่องใส นี่แหละสิ่งดีๆ ชาวพุทธจึงมีประเพณีให้ผู้ใกล้ตายได้ยิน ได้ฟังแต่สิ่งดีงาม เช่น บทสวดมนต์ เป็นต้น และที่สำคัญมากก็คือ พระพุทธศาสนาถือว่า มนุษย์มีโอกาที่จะบรรลุธรรมได้ แม้ว่าในวาระสุดท้าย ขณะที่ดับจิต หรือที่เรียกว่า ชีวิตสมสัส อันหมายถึง การดับจิตไปพร้อมกับบรรลุธรรม (สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2541)

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องสิทธิที่จะตายนั่นค่อนข้างจะได้รับการยอมรับในสังคมไทยทั้งในแวดวงกฎหมาย ปรัชญา และพระพุทธศาสนา เนื่องด้วยมีความเห็นพ้องต้องกันว่ามนุษย์เป็นเจ้าของชีวิต มีสิทธิที่จะกำหนดชะตาชีวิตของตนเองตราบนานเท่าที่ไม่กระทบผู้อื่นและถ้าอาการป่วยดังกล่าวร้ายแรงเสียจนทำให้มนุษย์ไม่อาจจะทำประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อีกต่อไป มนุษย์ก็สามารถเลือกใช้สิทธิที่จะตายได้

การุณยฆาตในมุมมองพระพุทธศาสนา

ตามหลักพระพุทธศาสนา เราคือเจ้าของชีวิตของเรา

ศาสนาบางศาสนาถือว่ามนุษย์ไม่ใช่เจ้าของชีวิตตัวเอง หากแต่ชีวิตนั้นเป็นสมบัติของพระเจ้า แนวคิดแบบนี้เราจะพบได้ทั่วไปในศาสนาประเภทเทวนิยม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาในแนวมนุษยนิยม แนวคิดของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องมนุษย์จึงแตกต่างจากที่กล่าวมานี้ ในทัศนะของพระพุทธศาสนา มนุษย์เป็นตัวของตัวเอง

จะดีจะชั่วก็เพราะตัวเอง การที่มนุษย์สามารถบังคับบัญชาตนเองให้เป็นไปอย่างไรก็ได้ตามที่ต้องการนี้ คือ การที่มนุษย์เป็นเจ้าของชีวิตตนเอง

จริงอยู่ในระดับสัจธรรม พระพุทธศาสนาสอนในเรื่องอนัตตา ซึ่งมีความหมายว่าในจักรวาลนี้ไม่มีสิ่งใดเป็นของใคร ทุกอย่างดำเนินไปอย่างมีเหตุปัจจัย หลักอนัตตาสอนเราว่าที่มนุษย์เข้าใจว่าเราเป็นเจ้าของชีวิตตนเองและทรัพย์สินสินนอกกายเป็นความเข้าใจผิด ในความเป็นจริง ไม่มีใครเป็นเจ้าของอะไร สิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถบังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างที่เราอยากให้เป็น หากแต่ต้องเปลี่ยนแปลง คลี่คลายไปตามสถานการณ์และปัจจัยหนุนเนื่อง อย่างที่เราไม่อาจแทรกแซงได้ ในระดับปรมัตถธรรม ไม่มีใครเป็นเจ้าของอะไร (ส.ช. (บาลี) 17/42-44/123)

จะอย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมาเป็นเรื่องในระดับสัจธรรม สิ่งที่เรากำลังอภิปรายกันอยู่นี้เป็นเรื่องในระดับศีลธรรม หรือสมมติสัจจะ ในแง่สมมติ พระพุทธศาสนายอมรับว่า เราเป็นเจ้าของชีวิตเรา และเป็นเจ้าของทรัพย์สินนอกกาย ที่เรามีสิทธิครอบครองอย่างชอบธรรม นี่คือการยอมรับว่าเราเป็นเจ้าของชีวิตเราและเป็นเจ้าของสิ่งที่เรามีสิทธิครอบครอง (ส.ส. (บาลี) 15/65/234)

แต่ประเด็นสำคัญที่พระพุทธศาสนาย้ำเน้นก็คือ ทำอย่างไร เราจะใช้ชีวิตที่ไม่แน่นอนให้เป็นอุปกรณ์นำพาเราไปสู่เป้าหมายอันสูงสุด คือ ความพ้นทุกข์ บนหลักการเดิมที่ว่าชีวิตคือสิ่งที่เราพึงปกป้องรักษา มิใช่การทำลาย การทำลายแม้ชีวิตตน พระพุทธศาสนาถือว่า มีรากฐานมาจากค้นหาประเภทหนึ่ง ที่มีชื่อว่า วิฆาตชน ความอยากที่จะหนีไป ที่จะทำลาย ดังนั้น แม้เราจะเป็นเจ้าของชีวิต พระพุทธศาสนาก็ไม่สนับสนุนให้ทำลายแม้ชีวิตตนเอง

การุณยฆาตกับการฆ่าตัวตาย

ในมุมมองของพระพุทธศาสนาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการุณยฆาตมีบันทึกไว้ในคัมภีร์พระวินัยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิกขาบทข้อ “พรากรมุขย์จากชีวิต” ซึ่งเหตุการณ์ในลักษณะนี้มีความเกี่ยวข้องกับการุณยฆาตกล่าวคือ ครั้งหนึ่งองค์พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสอนเรื่องอสุภะ การพิจารณาพิจารณาร่างกาย ให้เห็นว่าเป็นสิ่งไม่สวย ไม่งาม เป็นอุบายวิธีอันหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่มีความมุ่งหมายให้พระสาวกถ้อยถอนความยึดติด หรือให้คลายกำหนดในแง่ของการปฏิบัติ ผู้ฟังจะได้พิจารณาเห็นร่างกายว่าเป็นของไม่เที่ยง เป็นของเสื่อมสลายไปไม่ควรที่จะยึดมั่น เมื่อแสดงธรรมเสร็จแล้ว พระพุทธองค์ก็ได้เข้าพักผ่อน

กลุ่มพระภิกษุที่ได้ฟัง ได้ปฏิบัติอย่างเข้มข้น และรู้สึกเบื่อหน่ายในร่างกายเสีย เหลือเกิน จนกระทั่งปรารถนาที่จะตาย พวกเขาเริ่มฆ่าตัวตาย และไปพบกับนายมิลลันทิกะ คือ ผู้แต่งตัวเหมือนสมณะ จึงขอร้องให้เขาช่วยฆ่าให้พวกตนตาย โดยสัญญาว่าจะมอบบาตรและจีวรให้เป็นรางวัล นายมิลลันทิกะก็ลงมือปฏิบัติการทำไปได้สักพักก็รู้สึกสำนึกผิด แต่มารับเข้ามากระซิบบอกว่า การลงมือฆ่าพวกเขานับเป็นการช่วยเหลือพวกเขาให้พ้นจากวิญญูสงสาร เมื่อได้รับยืนยันเช่นนั้น นายมิลลันทิกะ ก็ลงมือฆ่าฟันภิกษุมรณภาพไปเป็นจำนวนมาก

พระผู้มีพระภาคทรงทราบเรื่องราวนี้ ได้ทรงบัญญัติอาบัติปาราชิกสิกขาบทที่ 3 โดยประกาศว่า “ภิกษุรูปใดมีความจงใจพรากรมุขย์จากชีวิตก็ดี ถือนิมิต्तช่วยให้เขาตายก็ดีต้องอาบัติปาราชิก หาสังวาสมิได้”

เป็นที่น่าสังเกตว่าในเหตุการณ์ดังกล่าว นายมิลลันทิกะ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือในการทำให้อื่นตาย อันเกิดจากแรงจูงใจที่จะได้รางวัล คือ บาตรและจีวร เป็นการตอบแทน แต่ก็ถูกลงโทษด้วยการปรับอาบัติปาราชิก พื้นฐานในการบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ 3 จึงกล่าวได้ว่าเป็นการุณยฆาตเชิงรุกแบบจงใจ และการใช้สิทธิโดยเลือกที่จะตายของพระภิกษุดังกล่าว พระพุทธองค์ก็ไม่ทรงเห็นด้วย และในศีล 5 ข้อที่หนึ่ง ก็ห้ามมิให้ลงมือฆ่าเองหรือเป็นสาเหตุให้ฆ่า (Damien, 2001)

สรุป

การุณยฆาตหรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Euthanasia มาจากภาษากรีก โดย“Eu” หมายถึง “ดี” และ “Thanatos” หมายถึง “ความตาย” รวมความกันแล้วก็คือ “ความตายที่ดี” (Good Death) นั่นเอง การุณยฆาตจึงหมายถึง การทำให้ตายโดยปราศจากความเจ็บปวดแก่คนไข้หรือผู้ป่วยที่กำลังได้รับความทุกข์ทรมานอย่างมากจากโรคร้ายที่ไม่อาจรักษาให้หายได้ ด้วยความรู้สึกละเมตตาสงสารต่อคนไข้หรือผู้ป่วยนั้น และเนื่องจากคนไข้อยู่ในความดูแลของแพทย์ผู้ที่จะกระทำการุณยฆาตก็มักจะเป็นแพทย์ผู้เป็นเจ้าของไข้

การุณยฆาตสามารถแบ่งประเภทได้โดยใช้หลักสองประการ ประการแรก คือ ใช้ความสมัครใจของผู้ป่วยเป็นเกณฑ์ ถ้าผู้ป่วยเป็นฝ่ายร้องขอให้แพทย์ช่วยฉีดยาเพื่อให้ตนเองตาย จะเรียกว่า การุณยฆาตแบบสมัครใจ (Voluntary Euthanasia) แต่ถ้าแพทย์ทำไปเองโดยที่มิได้มีการร้องขอจากผู้ป่วย จะเรียกว่าการุณยฆาตแบบไม่สมัครใจ(Involuntary Euthanasia) ประการที่สอง คือ ใช้ลักษณะการตายของผู้ป่วยเป็นเกณฑ์ หากแพทย์ได้ฉีดยาเพื่อทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต จะเรียกว่า การุณยฆาตทางตรง (Active Euthanasia) แต่ถ้าแพทย์เพียงแต่หยุดใช้เครื่องมือช่วยชีวิต และปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิตเองจะเรียกว่าการุณยฆาตทางอ้อม (Passive Euthanasia) และเมื่อเรานำเกณฑ์ทั้งสองมาใช้ประกอบการจัดประเภทของการุณยฆาตแล้ว เราจะแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. สมัครใจ-ทางตรง (Voluntary Active) หมายถึง แพทย์ลงมือกระทำทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต โดยที่ผู้ป่วยเป็นฝ่ายร้องขอด้วยตนเอง
2. สมัครใจ-ทางอ้อม (Voluntary Passive) หมายถึง ผู้ป่วยขอร้องให้แพทย์หยุดทำการรักษา และปล่อยให้ตัวเองเสียชีวิตไปตามธรรมชาติ
3. ไม่สมัครใจ-ทางตรง (Involuntary Active) หมายถึง แพทย์ลงมือกระทำทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต โดยที่ผู้ป่วยไม่ได้ให้ความยินยอม
4. ไม่สมัครใจ-ทางอ้อม (Involuntary Passive) หมายถึง แพทย์ยุติการรักษาและปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิตไปเอง โดยที่ผู้ป่วยไม่ได้แสดงความยินยอม

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์. (2544). *การให้ผู้ป่วยที่สิ้นหวังตายอย่างสงบ : รวมสถานแนวคิดสู่วิถีปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดียนตุลา.
- ดวงจิตต์ กำประเสริฐ. (2528). *กฎหมายแอลกอฮอล์อเมริกันเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2549). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2552). สิทธิที่จะปฏิเสธการรักษา – สิทธิที่จะตาย. *คูลพาท*, 56(2), 51-60.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2540). *บทความการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การให้ผู้ป่วยสิ้นหวังตายอย่างสงบ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ประพัฒน์พงศ์ สุกนธ์. (2529). *การยกเว้นความรับผิดชอบในการทำให้ผู้ป่วยตายด้วยความสงสาร* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2541). *การสัมมนาเรื่อง พินัยกรรมชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมภาร พรหมทา. (2535). *พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธชาติ.

พระไพศาล วิสาโล. (2566). *ความเข้าใจในเรื่องของความตาย*. สืบค้น 20 เมษายน 2567, จาก

https://www.youtube.com/watch?v=-CLMTIE_OUc

Damien, K. (2001). *Buddhism and Bioethics*. New York: Palgrave

